

Plan

Diarienummer
511-1683-2018

Hamrafjället

SE0720223

Bevarandeplan för Natura 2000-område

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Foto: mostphotos.se.

Fakta om området

Fastställd av Länsstyrelsen: 2018

Namn och områdeskod: Hamrafjället, SE0720223

Län: Jämtlands län

Kommun: Härjedalen

Skyddsstatus: SAC & SPA (Special Area of Conservation & Special Protection Area /
Skydd enligt habitat- respektive fågeldirektivet)

Övrigt skydd: Naturreservat

Ägandeförhållanden: Enskilda markägare

Areal: 676,1 hektar

Utgiven av

Länsstyrelsen Jämtlands län

November 2018

Tryck

Länsstyrelsens tryckeri, Östersund 2018

Löpnummer

2018:203

Diarienummer

511-1683-2018

Publikationen kan laddas ner från Länsstyrelsens hemsida
www.lansstyrelsen.se/jamtland

Innehållsförteckning

Natura 2000	4
Bevarandeplan	4
Tillståndsplikt och samråd	4
Karta och kartverktyg	5
Förklaring av begrepp.....	6
Ingående naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet	8
Områdesbeskrivning	9
Bevarandesyfte och bevarandemål.....	11
Beskrivning av naturtyper och arter	14
Naturtyper	14
Arter.....	16
Hotbild	17
Bevarandeåtgärder.....	19
Bevarandestatus idag.....	22
Bevarandestatus nationellt för ingående naturtyper	22
Bevarandestatus nationellt för ingående arter	23
Uppföljning	26
Litteratur.....	27

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att reducera risken för utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I art- och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fågelarter i vårt land.

Bevarandeplan

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är skyddat som naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området innehållandes bevarandesyfte, bevarandemål och en förteckning av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, till exempel skydd eller skötsel, ska också beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken. Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information om områdets förutsättningar kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, till exempel skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

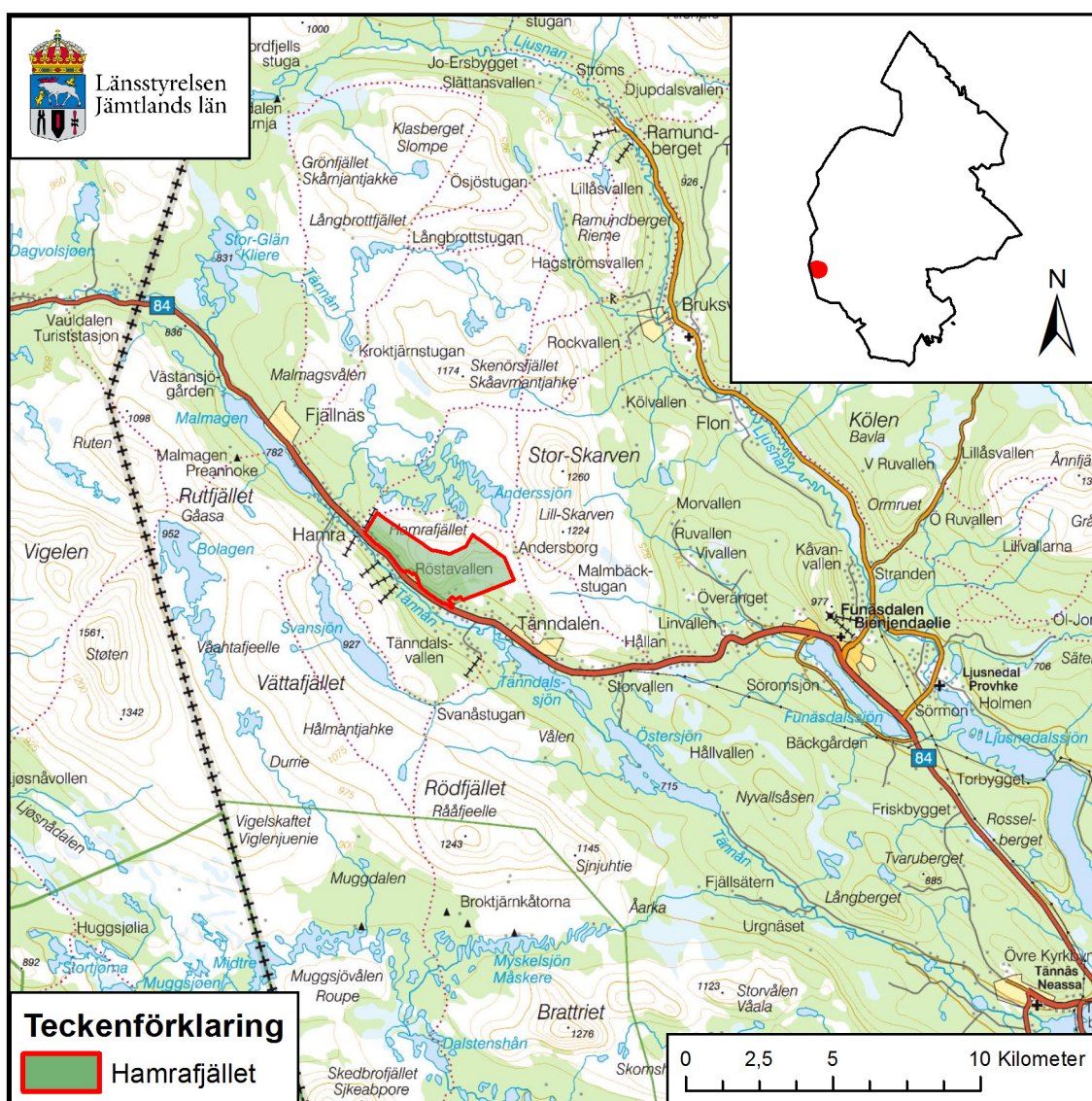
Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap.27–29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Karta och kartverktyg

Aktuell information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt Natura 2000-område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på "kartverktyget skyddad natur". I kartverktyget söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information. Karta över naturtyper hittas efter sökning av område, gå till fliken Kartskikt, avmarkera allt och under Naturtypskarteringar, lägg till Natura naturtypskartan (NNK) och välj Naturtyper (ytor, linjer, punkter). Det finns även möjlighet att ladda ner naturtypskartan som shp-fil. För mer information, se Länsstyrelsens hemsida.

Här nedan finns en översigtskarta över områdets belägenhet.

© Länsstyrelsen Jämtlands län

© Lantmäteriet Geodatasamverkan - GSD

Förklaring av begrepp

Bevarandesyfte

Det övergripande syftet med Natura 2000-området är alltid att upprätthålla de förtecknade naturtyperna och arterna i "gynnsam bevarandestatus".

Bevarandemål

Bevarandemålen beskriver vad bevarandesyftet innebär i praktiken för förtecknade naturtyper och arter. Målet skall alltså, helst med hjälp av mätbara parametrar, beskriva vad gynnsam bevarandestatus för aktuell art eller naturtyp innebär. Föreligger redan gynnsam bevarandestatus sätts bevarandemålen ofta så att nuvarande förhållanden ska bibehållas.

Bevarandestatus

Bevarandestatus för en naturtyp bestäms av de faktorer som påverkar naturtypen och dess typiska arter. Med påverkan avses något som på lång sikt kan förändra naturtypens naturliga utbredning, struktur, funktion, eller förändra de typiska arternas möjlighet till överlevnad. En naturtyps bevarandestatus anses gynnsam när:

- » dess naturliga eller hävdbevingade utbredningsområde och de ytor den täcker inom detta område är stabila eller ökande, och
- » den särskilda struktur och de särskilda funktioner som är nödvändiga kommer att finnas under en överskådlig framtid, och
- » bevarandestatusen hos dess typiska arter är gynnsam.

Bevarandestatus för en art bestäms av de faktorer som påverkar arten och som på lång sikt kan förändra den naturliga utbredningen eller storleken hos dess populationer. En arts bevarandestatus anses som gynnsam när:

- » uppgifter om den berörda artens populationsutveckling visar att arten på lång sikt kommer att förbli livskraftigt och
- » artens naturliga eller hävdbevingade utbredningsområde inte minskar inom en överskådlig framtid, och
- » det kommer att fortsätta finnas en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer skall bibehållas på lång sikt.

Habitat

Med habitat menas en miljö som är lämplig för en viss art att leva i. I denna bevarandeplan används begreppet naturtyp ofta som synonym till habitat.

Koder

Varje naturtyp och art som omfattas av art- och habitatdirektivet eller fågeldirektivet har en speciell kod. Förteckningen över koder för arter och naturtyper som återfinns i Sverige hittas på Naturvårdsverkets hemsida: <http://www.naturvardsverket.se>

Dessutom har alla Natura 2000-områden en unik kod.

Prioriterad art eller naturtyp

Utpekade som prioriterade i art- och habitatdirektivet eftersom Sverige som medlem i EU har ett särskilt ansvar för dessa. Prioriterade arter och naturtyper är ofta de mest hotade och/eller så finns deras huvudsakliga utbredningsområde inom EU.

Rödlistad art

Rödlistan är en nationell sammanställning av arters status (utdöenderisk) inom landets gränser. Arternas status bedöms med hjälp av ett antal kriterier som omfattar skattningar av populationsstorlek, förekomst, utbredning och trender. Utifrån en sammantagen bedömning placeras arterna i olika rödlistekategorier. Läs mer på Artdatabankens hemsida: <http://www.artdatabanken.se>

Typisk art

Indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på förändringar.

Ingående naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet

Området är utpekad att ingå i nätverket Natura 2000 enligt art och habitatdirektivet. I tabellerna nedan redovisas samtliga i området påträffade arter och naturtyper som legat till grund för detta. Resterande areal upp till områdets totala areal uppfyller idag inte kriterierna för någon av de naturtyper som ingår i art- och habitatdirektivet.

Tabell 1. Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet, fastställd i regeringsbeslut.

Kod	Naturtyp	Uppskattad areal
3220	Alpina vattendrag	7,0 hektar
4060	Alpina hedar	210,0 hektar
4080	Alpina videbuskmarker	50,0 hektar
6170	Alpina kalkgräsmarker	105,0 hektar
6430	Högörtängar	50,0 hektar
6520	Höglänta slätterängar	3,0 hektar
8120	Kalkrasmarker	7,0 hektar
9040	Fjällbjörkskog	7,0 hektar

Tabell 2. Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet, ännu ej fastställd i regeringsbeslut.

Kod	Naturtyp	Uppskattad areal	Bevarandestatus
3220	Alpina vattendrag	0,4 hektar	Gynnsam
4060	Alpina hedar	255,1 hektar	Gynnsam
6430	Högörtängar	35,9 hektar	Gynnsam
6520	Höglänta slätterängar	1,2 hektar	Gynnsam
7140	Öppna mossar och kärr	3,4 hektar	Gynnsam
7230	Rikkärr	0,1 hektar	Gynnsam
9040	Fjällbjörkskog	294,2 hektar	Gynnsam
9070	Trädklädd betesmark	38,9 hektar	Gynnsam

*= Prioriterad naturtyp enligt art- och habitatdirektivet.

Tabell 3. Ingående arter enligt art- och habitatdirektivet.

Kod	Art	Svenskt namn	Bevarandestatus
1361	Lynx lynx	Lodjur	Okänd
1911	Alopex lagopus	Fjällräv	Okänd
1912	Gulo gulo	Järv	Okänd

Områdesbeskrivning

Natura 2000-området, tillika naturreservatet Hamrafjället ligger på Hamrafjällets sydsluttning i Tännåns dalgång, cirka 15 kilometer väster om Funäsdalen, i västra Härjedalen. Höjdnivån är mellan 800 och 1000 meter över havet. Fjället är ett sydväxtberg och de dominerande bergarterna glimmerskiffer och fältspatkvartsitiska gnejser. Dominerande jordart är moig morän.

Natura 2000-området kan indelas i tre av vegetation och topografi skilda områden:

Kalfjället, som domineras av kråkrished, med inslag av fjällsippshed. Sydbranten med rasbranter och fjällbjörkskog av högörttyp. Björkskogen har hållits öppen genom plockhuggning för husbehov. De talrika gamla slåtterytorna, rösten, bidrar fortfarande till en viss variation även om området i sin helhet har karaktär av sammanhängande skog. Här finns också de vallar som är rester från den intensiva fäboddriftens dagar. Vallar och rösten har börjat växa igen, bredbladiga örter vandrar in och följs av lövuppslag. Myrflatan är det flacka området sydost om fjället. Myrtyrna och björkskogen på moränryggarna ger landskapet mosaikkaraktär.

Nedanför hamrar (bergsbranter) och rasmarker tar en mycket örtrik fjällbjörkskog vid i mosaik med orkidérika sluttningssmyrar. Skogen har sedan fäbodriften upphörde i området delvis förlorat sin luckiga och ljusöppna karaktär. Hela fjällsidan har nyttjats intensivt som slåttermark och betesmark under lång tid vilket visar sig i en rik biologisk mångfald. Här finns fornlämningar i form av fångstgropar och gravhögar. Gravhögarna ligger i direkt anslutning till gamla fäbodvallar och visar på att området nyttjats för slåtter och boskapsskötsel i minst tusen år. Under 1800-talet fanns här ett 15-tal fäbodrar med sammanlagt ett hundratal kor och lika många får och getter. Den sista fäbodvallen lades ned 1971. Endast fritidshus, inga gamla ekonomibyggnader, finns bevarade. Området är ett mycket populärt turistmål och flera vandringsstigar går genom området.

Hela fjällsidan är präglad av tidigare slåtter och bete, men igenväxning i träd- och fältskikt pågår där hävden upphört. Hävden upprätthålls idag genom slåtter av en begränsad areal gammal slåttermark samt bete i fäbodområdet och kringliggande fjällbjörkskog och sluttningssmyrar. Betet återupptogs 1999.

Karaktärsarter i området är brudsporre, blodnycklar, fjällnycklar, skogsnycklar, ängsnycklar, tvåblad, grönyxne, slåtterblomma, nordisk stormhatt, torta, vitsippsranunkel, kransrams, hässlebrodd, fjällskära, fältgentiana, fjällgentiana, dvärglummar, fjällruta med fler. Det finns uppgift om att habitatfjärilsarten allmän ängssmygare (*Hesperia comma catena*) hittats i området 1953.

Tabell 4. Exempel på rödlistade arter inom Natura 2000-området Hamrafjället.

Förklaring av förkortningarna för rödlistans olika hotkategorier enligt Artdatabanken:
 EX=Utdöd, EW=Utdöd i vilt tillstånd, RE=Nationellt utdöd, CR = Akut hotad, EN = Starkt hotad, VU = Sårbar, NT = Nära hotad, LC=Livskraftig och DD = Kunskapsbrist.

Latinskt namn	Svenskt namn	Hotkategori*
<i>Bombus polaris</i>	Polarhumla	NT
<i>Botrychium boreale</i>	Nordlåsbräken	NT
<i>Botrychium lanceolatum</i>	Topplåsbräken	VU
<i>Botrychium lunaria</i>	Månlåsbräken	NT
<i>Bryum blindii</i>	Körsbärsbryum	NT
<i>Gentianella campestris subsp.</i>	Fältgentiana	EN
<i>Grimmia anodon</i>	Skedgrimmia	VU
<i>Hygrocybe punicea</i>	Scharlakansvaxskivling	NT
<i>Hypochaeris maculata</i>	Slätterfibbla	VU
<i>Lycaena hippothoe</i>	Violett kantad guldvinge	NT
<i>Monochroa saltenella</i>	Fjällängsdystermal	VU
<i>Pseudorchis albida</i>	Vityxne	EN

Bevarandesyfte och bevarandemål

Bevarandesyfte

Bevarandesyftet för området är att samtliga ovan utpekade naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet skall upprätthållas i gynnsam bevarandestatus. Dessutom ska möjligheter ges till vetenskapliga studier och rörligt friluftsliv.

Bevarandemål för de utpekade naturtyperna

För att konkretisera ovanstående syfte fastställs bevarandemål enligt nedan. Efter att basinventeringen genomförts för alla Natura 2000-områden under 2005 – 2008 kommer vi att ha bättre underlag. Då kommer nedanstående bevarandemål att uppdateras.

Areal

Ska uppgå till minst samma areal som vid utpekandet, det vill säga:

- » Alpina vattendrag (3220) 0,4 hektar,
- » Alpina hedar (4060) 255,1 hektar
- » Högörtängar (6430) 35,9 hektar
- » Höglänta slätterängar (6520) 1,2 hektar
- » Rikkärr (7230) 0,1 hektar
- » Fjällbjörkskog (9040) 294,2 hektar
- » Trädklädda betesmarker (9070) 38,9 hektar

Struktur och funktion

ALPINA VATTENDRAG (3220)

- » Naturliga förhållanden avseende vattenföring, flödesdynamik och artsammansättning.
- » God vattenkvalitet, det vill säga näringsfattigt och oftast klart vatten (förutom vid snösmältning) med låg belastning av miljöföroreningar.
- » Vattendragets omgivningar skall vara naturliga med till exempel örtrik vegetation, salix, fjällbjörk och våtmarker.
- » Inga mänskligt skapade hinder så att vandringsvägarna för vattenlevande organismer är fria.

ALPINA HEDAR (4060)

- » Inga skador i växttäcknet efter mänsklig påverkan som till exempel terrängkörning eller annat slitage.
- » Ingen negativ förändring av täckningsgraden av mark-, fält-, busk- och trädskikt.
- » Videbuskmarker: Viss översilning av näringsrikt vatten.

HÖGÖRTÄNGAR (6430) OCH HÖGLÄNTA SLÅTTERÄNGAR (6520)

- » Ogödslad naturbetesmark och/eller slåttermark.
- » Artrik, tjock grässvål som följd av årligt bete och/eller årlig slåtter och röjning av buskvegetation.
- » Höglänta slåtterängar: Vålhävdad genom slåtter och eventuellt efterbete.
- » Högörtängar: Ej samma krav på att det ska vara vålhävdad.

ÖPPNA MOSSAR OCH KÄRR (7140)

- » Naturlig hydrologi/hydrokemi.
- » Den öppna arealen ska motsvara arealen vid utpekandet.
- » Hävd bör upprätthållas där det tidigare förekommit.
- » Befintliga strukturer och funktioner ska vara oförändrade.
- » Typiska arter ska finnas och vara livskraftiga.
- » Naturlig näringsstatus (ej gödningspåverkat och fattig hydrokemi).
- » Markslitage ska inte påverka naturtypen.

RIKKÄRR (7230)

- » Naturlig hydrologi/hydrokemi.
- » Ständig tillförsel av kalkhaltigt (eller baskatjonrikt) vatten.
- » Den öppna arealen ska motsvara arealen vid utpekandet.
- » Hävd bör upprätthållas där det tidigare förekommit.
- » Befintliga strukturer och funktioner ska vara oförändrade.
- » Typiska arter ska finnas och vara livskraftiga.
- » Naturlig näringsstatus (ej gödningspåverkat)
- » Markslitage ska inte påverka naturtypen.

FJÄLLBJÖRNSKOG (9040)

- » Virkesförrådet fjällbjörk får inte öka eller minska med mer än 20 procent.
- » Främmande trädslag förekommer ej.
- » Gran och/ eller tall utgör mindre än 20 procent av virkesförrådet.
- » Relationen död/levande ved skall vara minst en femtedel.
- » Markslitage på grund av till exempel terrängkörning och promenadvägar är försumbar.

TRÄDKLÄDDA BETESMARKER (9070)

- » Bibehållet krontäcke av minst 30 procent, för hagmarker som mest 75 procent.
- » Trädkontinuitet med inslag av gamla träd liksom föryngring av träd- och buskskiktet.
- » Solinsläpp till fältskiktet och delar av områdets trädstammar och substrat.
- » Tydligt hävdpräglad markvegetation.

- » Naturlig näringsstatus (ej gödningspåverkat annat än från betande djur).
- » Blommande buskar i fältskiktet.
- » Död ved ska finnas i naturtypen.
- » Populationerna av de typiska arterna ska vara livskraftiga på lång sikt.

TYPISKA ARTER

- » För samtliga naturtyper gäller att populationerna av flertalet typiska arter ska vara livskraftiga på lång sikt.

LODJUR (1361), FJÄLLRÄV (1911) OCH JÄRV (1912)

Lodjur, fjällräv och järv ska kunna fortleva i livskraftiga bestånd.

Beskrivning av naturtyper och arter

Observera att denna bevarandeplan inte tar ställning till om det ska få bedrivas renbete eller ej i området. Nedanstående text beskriver endast de förutsättningar som generellt brukar gälla för dessa naturtyper. Om frånvaro av renbete i framtiden skulle leda till ogynnsam bevarandestatus för någon eller några naturtyper får vi då ta ställning till hur vi ska agera.

Naturtyper

Alpina vattendrag (3220)

Alpina vattendrag med örtrik strandvegetation förekommer i den alpina regionen, i avrinningsområdenas övre delar. De är därmed en delmängd av många större vattensystem i norra Sverige. De alpina vattendragen är ofta opåverkade och har naturliga omgivningar med örtrik vegetation, salix, fjällbjörk och våtmarker. Viktiga förutsättningar för gynnsam bevarandestatus är en naturlig vattenföring, flödesdynamik och artsammansättning samt god vattenkvalitet och fria vandringsvägar (inga mänskliga hinder). Förhållandena i angränsande strandmiljöer och tillrinningsområden är av väsentlig betydelse för gynnsam bevarandestatus.

Alpina hedar (4060)

Fjällhedar och boreala hedar med dvärgvuxen och krypande busk- och risvegetation. De kan utvecklas på såväl kalkfattiga som på mer basiska marker. En förutsättning för gynnsam bevarandestatus är ett extensivt renbete. Vid intensivare renbete övergår denna typ i gräsmarker.

Högörtängar (6430)

Ofta näringsrika högörtsamhällen i såväl höglänt som låglänt terräng. Naturtypen uppträder ofta som en igenväxningsfas av en frisk-fuktig betesmark, där hävden upphört. Enligt definitionen för naturtypen ingår såväl hävdade som ohävdade marker. Viktigt med bibehållen vattenregim.

Höglänta slätterängar (6520)

Artrika, höglänta slätterängar på torra till friska marker, främst i fjällnära och andra höglänta områden. Ibland finns i vegetationen ett inslag av fjällväxter.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus på högörtängarna och de höglänta slätterängarna:

- » Hävd och röjning av igenväxningsvegetation. Skötseln utformas enligt objektets speciella natur- och kulturvärden. Objektets hävdhistoria bör i första hand vara vägledande.
- » I naturtypen får inte förekomma gödsling (förutom från djur som betar i objektet), dikning eller insådd av för naturtypen främmande arter.

Öppna mossar och kärr (7140)

Naturtypen öppna mossar och kärr är brett definierad och inkluderar mossar och kärr som är plana, svagt välvda, eller sluttande. De ska vara öppna eller glest trädbevuxna och inte ha mer än 30 procent krontäckning. Naturtypen omfattar också öppna kärr och våtmarker i anslutning till sjöar och vattendrag och är därmed en av de vanligaste våtmarkstyperna i Sverige. Myrens hydrologi och hydrokemi får inte vara starkt påverkad av mänskliga ingrepp. Slåtter kan bedrivas. Mindre ingrepp som orsakat lokal störning i begränsade delar av myren kan medges om de kan återställas.

Torvtäcket är normalt minst 30 centimeter djupt, men kan vara tunnare i unga myrar. Gungflyn, mjukmattegolvet med vanligen mossrik vegetation som på grund av luftvävnad i rotsystemet flyter på vatten eller lös gyttja, inkluderas oavsett torvdjup. Morfologiska strukturer i torven är sällsynt och utgörs i så fall av mindre tubbildningar.

Rikkärr (7230)

Som rikkärr klassas myrar och rika källmiljöer där ständig tillförsel av kalkrikt (eller baskatjonrikt) vatten från omgivningen sker. pH-värdet i myren är vanligen 6 eller högre. Här finns en speciell flora och fauna som varierar med till exempel krontäckningsgrad, kalkhalt och näringsförhållanden.

Både öppna och trädklädda rikkärr inkluderas i habitatet, och krontäckningsgraden kan variera från helt öppet till helt slutet. Vegetationen domineras av olika halvgräs och örter. Torvdjupet är ofta grundare än i fattigare myrar och kan understiga 30 centimeter.

I myren kan det finnas strukturer i torven så som tubbildning, mindre sträng- och flarkbildningar och källkupoler. Rikkärr är ofta störningsgynnade eller beroende av hävd, och många rikkärr som inte fortsatt hävdas växer igen till sumpskog. Rikkärr som växer eller har vuxit igen på grund av fysiska ingrepp eller utebliven hävd kan fortfarande hysa störningsgynnade arter och därigenom vara möjliga att återställa.

Fjällbjörkskog (9040)

Skog med dominerande fjällbjörk i den subalpina zonen i fjällområden. Fjällbjörken är här konkurrenskraftig på grund av djupa snöförhållanden och sen snösmältning. Olika vegetationstyper uppträder beroende på jordmån och exponering. De fattigaste typerna är rika på lavar och ris, de rikaste domineras av högorter.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- » Kontinuitet av fjällbjörk.
- » Topografi och klimat med mycket snö och sen snösmältning.
- » Översilade eller genomsilade sluttningar, alternativt kalkrik jordmån eller berggrund, är en förutsättning för de rikare typerna, liksom i Lillåsvallen.
- » Naturliga lämmel- och rippcykler är en förutsättning för till exempel fjällräv och fjälluggla.
- » Naturvärdena utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik, vilket omfattar störningar, som till exempel stormfällningar, insektsangrepp (till exempel massangrepp av fjällbjörkmätare), översvämningar och laviner.

Trädklädda betesmarker (9070)

Naturtypen förekommer på fastmark och är torr-blöt och näringsfattig-näringsrik. Träd- och buskskiktets krontäckningsgrad är mellan 30 och 100 procent och utgörs av inhemska trädslag. Naturtypen inkluderar betade trädklädda hagmarker och betad skog. Områden med något lägre krontäckningsgrad än 30 procent och med mycket höga naturvärden knutna till naturtypen och dess grova lövträd kan klassas som trädklädd betesmark.

Naturtypen ska ha en lång hävdkontinuitet så väl som trädkontinuitet. Inslag av gamla träd ska finnas. Bete förekommer normalt och naturtypen ska hysa värden knutna till beteshävd.

I de fall betad skog finns på kalkmark har den ofta en rik marksvampflora som är hävdgynnad. Antalet rödlistade arter som är knutna till naturtypen är högt. Finns det gott om död ved kan även ett stort antal rödlistade arter knutna till sådana substrat finnas i naturtypen.

Arter

Lodjur (1361)

Lodjuret kräver viltrika marker där födan utgörs av allt från gnagare till större djur som rådjur och ren. Lodjuret finns i stor utsträckning i kuperade och ostörda marker, främst i skogsbygder men under senare år har den också expanderat till fjällnära områden. Lodjurets hemområde är flera kvadratmil stort, och enstaka djur kan förflytta sig tiotals mil på jakt efter ett revir eller en partner. Viss skydds jakt är tillåten på lodjur.

Fjällräv (1911)

Fjällräven lever och förökar sig i allmänhet högt beläget på fjällhedan, i princip alltid ovan björkgränsen. Marken ska vara lättgrävd med sorterad sand eller mo, gärna i väldränerade åsar eller kullar. Fjällräven blir könsmogen vid nio månaders ålder, men ofta är de två år vid sin första reproduktion. För sin fortplantning är fjällrävarna bundna till lyorna från mitten av mars till början av hösten. Kullarna består av tio till tolv ibland upp till 16 ungar under år med god födotillgång. Vid brist på föda uteblir föryngringen eller så överlever endast ett fåtal under sommaren. Födan domineras av smågnagare, speciellt lämmel. Hela fjällrävens ekologi och evolution är anpassad till smågnagarnas cykliska fluktuationer.

Arten hävdar revir och jagar under ynglingstiden över arealer i storleksordningen 17–31 kvadratkilometer. Den kan, då den uppsöker nytt revir eller partner, förflytta sig flera tiotals mil, och öronmärkta djur har återfunnits upp till 1000 kilometer från märkningsplatsen.

Järv (1912)

I vårt land är järven starkt knuten till fjällen och de fjällnära skogsområdena. Det finns få dokumenterade föryngringar i skogslandet nedanför fjällskogarna. Renen är ett viktigt bytesdjur, men den snyltar dessutom på andra rovdjurs bytesrester. Bytesrester göms regelbundet på skyddade ställen och kan nyttjas under hela vintern. Revir uppgår till en eller två kvadratmil för en ynglande hona medan hanarnas revir är mångdubbelt större och överlappar flera honors. Järven kan förflytta sig tiotals mil.

Hotbild

Här beskrivs de viktigaste hoten vi idag känner till mot Natura 2000-området. Andra hot som idag är okända kan bli aktuella i framtiden liksom mer storskaliga och diffusa hot såsom till exempel klimatförändringar. Exempelvis skulle en global klimatförändring mot ett varmare klimat kunna ge kraftigt förändrad vegetation och artsammansättning. I föreliggande bevarandeplan har ingen hänsyn tagits till detta. Skulle ett sådant scenario bli verklighet får man i framtiden ta ställning till hur bevarandeplanen ska anpassas till det.

De fjällnära ekosystemen är formade av ett kärvt klimat vilket innebär att det kan ta lång tid för naturen att återhämta sig efter mänskliga störningar.

Det största hotet mot naturtyperna knutna till bete och slätter är utebliven eller olämplig skötsel (på grund av exempelvis ändrad markanvändning, nedläggning av jordbruk m.m.). Minskad eller upphörd slätter och/eller bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan. Gödsling är ett stort hot då en enda gödselgiva kan innebära en stor artutarmning. Tillskottsutfodring ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran. Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan.

Terrängkörning eller annan aktivitet som leder till omfattande markslitage är ett stort problem på många ställen i länet, inte minst i fjällen och de fjällnära områdena. Fuktig mark är ofta särskilt känsliga eftersom spåren här kan fungera som diken och det tar ofta mycket lång tid innan naturen reparerat skadan.

Ett helt upphört renbete kan innebära ett hot mot gynnsam bevarandestatus för vissa naturtyper. Ett för hårt betetryck och för mycket tramp från renar liksom terrängkörning i samband med renskötseln kan emellertid innebära ett hot. Risken är störst i anslutning till renskötselaneläggningar, vid transportleder till anläggningarna samt utmed flyttleder.

Andra hot:

- » Ett för omfattande turisttryck.
- » Luftföroreningar och kvävenedfall kan förändra näringsstatus och artsammansättning.
- » All form av markavvattning eller annan påverkan på hydrologin.
- » Kalkning.
- » Alla mänskliga ingrepp som innebär vandringshinder eller att vattendragets naturliga flödesdynamik förändras.
- » Inplantering av främmande arter.

Lodjur (1361) och Järv (1912)

Illegal jakt är det allvarligaste hotet mot både lodjur och järv. Rävskabb och trafik skördar även offer bland lodjuren. Järvbeståndet kan begränsas av födobrist på vintern.

Fjällräv (1911)

De uteblivna eller mycket försvagade sork- och lämmelcyklerna i fjällen de senaste 20 åren har försämrat fjällrävens överlevnad högst väsentligt. Ett relativt rikt lämmelår 2001, med åtminstone 9 föryngringar av fjällräv, inger dock ett visst hopp inför framtiden. Rödrävens expansion upp i fjällrävens utbredningsområde medför en risk att rävskaften ska drabba även fjällräven. Rödräven konkurrerar dessutom med fjällräven om lyorna, är en predator på fjällräv samt konkurrerar om födan. Brist på döda djur (till exempel rovdjursdödade renar) under vintern riskerar att medföra förhöjd dödlighet för de få kvarvarande fjällrävarna. Fjällräven är numera så sällsynt att det kan uppstå svårigheter för de få kvarvarande djuren att träffa på varandra och bilda par.

Bevarandeåtgärder

Övergripande lagstiftning

Ett tillståndskrav har införts i Miljöbalken som innebär att det är förbjudet att utan tillstånd bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i Natura 2000-områden. Tillståndsplikten "fångar upp" såväl verksamheter och åtgärder som i övrigt regleras i Miljöbalken liksom de som regleras i annan lag. Förutsättningarna för att ge tillstånd anges i 7 Kap 28 b § och 29 §. Tillstånd får lämnas endast om verksamheten eller åtgärden inte kan skada de förtecknade naturtyperna i Natura 2000 området, eller där denna inte innebär en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet i området av de arter som avses att skyddas.

Regionala miljömål

Riksdagen har beslutat om 15 övergripande miljömål. Länsstyrelsen har haft till uppgift att anpassa dessa till länets förhållanden. Föreliggande Natura 2000-område bidrar exempelvis till uppfyllandet av följande regionala mål:

- » Arealen brukad /hävdad åkermark och slätterängar skall uppgå till minst samma nivå som år 2000 och betesmarkerna ska öka med minst tio procent jämfört med år 2000.
- » Arealen brukad/hävdad jordbruksmark på fjällägenheter och fäbodgårdar skall ligga kvar på minst samma nivå som år 2000. Fäboddriften skall öka vad gäller antalet fäbodor med slätter och bete och antalet fäbodor med mjölkdjurshållning skall ligga kvar på minst 2000 års nivå. Minst 60 fäbodor hävdas genom bete och/eller slätter; minst 35 fäbodor brukas traditionellt med mjölkdjurshållning; minst fem fäbodor skyddas som kulturresevat eller byggnadsminne.
- » Minskning av störningar på flora, fauna, renskötsel och för icke motorburen turism skall minska i hela fjällvärlden.
- » Livskraftiga självreproducerande, lokala fiskbestånd i fjällens sjöar och vattendrag skall bibehållas och stärkas.
- » Jämtlands län skall ha hållbara naturbetesmarker inom länets fjällområden.

Skydd

Hela Natura 2000-området är sedan 1974 ett naturreservat vilket torde vara ett lämpligt skydd även framledes. Enligt föreskrifterna för naturreservatet är det exempelvis inte tillåtet för allmänheten att plocka blommor eller gräva upp växter, inbegripit mossor och lavar, tälta, göra upp eld, framföra motordrivet fordon. Utan Länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att uppföra ny byggnad eller utföra till- eller påbyggnad, bedriva täkt etcetera.

Fridlysning

För ett antal arter gäller att det råder förbud att plocka, gräva upp eller på annat sätt ta bort eller skada vilt levande exemplar samt att ta bort eller skada frön eller andra delar. Vilka arter det gäller kan exempelvis hittas på hemsidan för Naturvårdsverket: <http://www.naturvardsverket.se>

Ingen negativ påverkan på hydrologin

All markavvattning eller andra åtgärder, inom eller utom Natura 2000-området, som kan riskera att påverka hydrologin i området negativt ska undvikas.

Terrängkörning

Terrängkörning med främst fyrhjuling är en ökande verksamhet som kan orsaka bestående skador på våtmarksvegetation i såväl fält- som bottenskiikt. Spåren blir ofta en typ av diken. Det är därför viktigt att terrängkörningslagen (SFS 1975:1313) samt terrängkörningsförordningen (SFS 1978:594) efterlevs. Om det skulle visa sig att det trots detta uppstår skador behövs åtgärder för att begränsa körningens effekter såsom exempelvis:

- » Kanalisering till områden med låg känslighet och förstärkning av leder med högt slitage.
- » Information till markägare och aktörer inom skogsbruk, rennäring, jakt- och turism.

Jakt och övrigt friluftsliv

Områdets Natura 2000-status bör inte innebära några ytterligare begränsningar av jakt, fiske och friluftsliv (inom allemansrättens ram) jämfört med tidigare. Åtminstone inte så länge de naturvärden som legat till grund för utpekandet av Natura 2000-området inte riskeras att skadas. Det är dock viktigt att jägare, fiskare och övriga människor idkande friluftsliv tar god hänsyn till växtlighet och djur- och fågelliv.

Om turisttrycket i framtiden bedöms vara alltför stort bör åtgärder vidtas för att kanalisera turismen. I ett område i Hamrafjällets sydsluttning är det förbjudet att uppehålla sig under tiden 1 maj till 31 juli för att freda en häckningslokal för fjällvråk.

Bevarandeåtgärder utanför området

Vid åtgärder i områden där vattenföringen leder in i Natura 2000-området måste särskild hänsyn tas.

Åtgärdsprogram för hotade arter

Från och med 2004 och framåt görs ett nationellt arbete med åtgärdsprogram för hotade arter. Då området hyser några av dessa hotade arter, ska bevarandeplanen och därmed skötseln vid behov anpassas för att gynna dessa då respektive åtgärdsprogram är färdigt. För det här området gäller det arterna vityxne, lodjur, fjällräv och järv.

Skötselåtgärder

Fortsatt hävd i form av slåtter vid Bodrösta och de öppna fåbodvallsytorna runt Hammarvallen tillsammans med bete av ett större område runt Hammarvallen. Enligt skötselplanen för området uppmuntras fortsatt bortröjning av igenväxningsvegetation, slåtter och bete på ett antal delområden. Enligt det rådande avtalet med brukaren är syftet med skötseln att i möjligaste mån bevara en del av fåbodområdets traditionella karaktär genom att:

- » hålla de gamla fäbodvallarna öppna och väl hävdade
- » bibehålla den återskapade luckiga och ljusöppna fjällbjörkskogen runt vallarna

Enligt miljöstödsavtalets (kundnr: Z 3096) åtgärdsplan ska marken årligen vara avbetad, träd och buskar av igenväxningskaraktär ska tas bort, åtgärder som kan skada markens natur- och kulturmiljövärden får inte utföras, dvs. förbud mot spridning av kemiska bekämpningsmedel, gödsling, kalkning, konstbevattning, täkt av sten eller jord. För det område som omfattas av tilläggsersättning gäller även bete i området under hela fäbodsäsongen (juni – början av september). Området runt fäbodvallarna och gravhögarna betas först under augusti månad. Betetrycket på fäbodvallarna ska vara sådant att inget gammalt fjolårsgräs ansamlas till nästa år. Betetrycket får heller inte vara så hårt att trampskador uppstår i fuktiga marker. Beteshägnen som omfattar fäbodvallarna och gravhögarna betas först under augusti månad.

En del av Natura 2000-området har ingått i ett "LIFE Natur-projekt", där restaureringsåtgärder genomfördes med syfte att säkerställa en gynnsam bevarandestatus. En detaljerad restaureringsplan för området togs fram i Life-projektet. I huvudsak rör det sig om gallring och röjning för att undvika igenväxning samt slåtter.

Bevarandestatus idag

För att kunna säkra det långsiktiga bevarandet av utpekade naturtyper och arter samt bedöma behov och prioriteringar av bevarandeåtgärder krävs en bedömning av det specifika områdets bevarandestatus.

Denna bedömning utgår från tillståndet hos ingående naturtyper i förhållande till de mål som fastställts för området. Områdets hotbild vägs in för att ge en uppfattning om hur områdets förutsättningar kommer utvecklas i framtiden. För Natura 2000-området Hamrafjellet bedöms bevarandestatusen vara gynnsam.

Observera att detta område är otillräckligt undersökt och att denna bevarandestatus endast är en preliminär bedömning.

Motivering

Området är formellt skyddat genom naturreservat. Kontinuerlig hävd i enlighet med naturreservatets skötselplan upprätthålls inom området, och majoriteten av bevarandemålen för området anses vara uppfyllda.

Bedömd bevarandestatus för ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

För samtliga ingående naturtyper inom Natura 2000-området Hamrafjellet bedöms bevarandestatusen vara gynnsam.

Bedömd bevarandestatus för ingående arter enligt art- och habitatdirektivet

För de ingående arterna kan bevarandestatus inte bedömas på områdesnivå.

Bevarandestatus nationellt för ingående naturtyper

Alpina vattendrag (3220)

De alpina vattendragen utgör en relativt opåverkad rest av Sveriges i övrigt, av reglering, kanalisering och markanvändning, påverkade vattendrag.

Alpina hedar (4060)

Status god. Naturtypen är vanligt förekommande i fjällområdet, främst i de låg- och mellanalpina bältena. Stora arealer är skyddade inom befintliga naturreservat och nationalparker.

Högörtängar 6430 och Höglänta slätterängar (6520)

De äldre typerna av fodermarker, ängar och betesmarker som tidigare varit dominerande både arealmässigt och ekonomiskt har fått minskad ekonomisk betydelse. Särskilt slätterängarna har nästan helt och hållet utgått ur jordbruksproduktionen. Av den ängsareal som fanns för hundra år sedan återstår endast en ytterst liten rest. Inom det nuvarande miljö- och landsbygdsprogrammet hävdas ca 6 000 ha ängsmark och ca 400 000 ha betesmark.

Öppna mossar och kärr (7140)

Totalarealen av naturtypen i landet har minskat rejält under 1900-talet, men fortfarande finns stora arealer kvar. Där naturtypen spolierats är uppodling, markavvattningsprojekt och storskaliga torvtäkter oftast anledningarna till förstörelsen. En stor andel av naturtypen har lokala skador i form av små husbehovstäckter och markavvattningsprojekt. Förekomster av naturtypen som ligger i stora myrkomplex och i fjällen är oftast bäst bevarade.

Rikkärr (7230)

Totalarealen av naturtypen i landet har minskat avsevärt under 1900-talet. Då kärren ofta ligger på bördiga jordar har de tidigt dikats ut när åkerbruket spritt sig ner i dalgångar och på fuktiga marker. Större arealer av naturtypen återfinns framförallt i Jämtland och Norrbotten. Generellt måste dock noteras att mycket få rikkärr återstår i odlingsbygder över hela landet. Där naturtypen spolierats är oftast markavvattningsprojekt, uppodling och förändringar i grundvattenflödena anledningen till förstörelsen. En stor andel av förekomsterna av naturtypen har lokala skador i form av diken. Igenväxningen med påföljande beskuggning och ändrade konkurrensförhållanden i naturtyp på grund av upphörd hävd kan komma att bli ett allvarligt problem framöver.

Fjällbjörkskog (9040)

Naturtypen dominerar den subalpina regionen i fjällvärlden, det vill säga övergångszonen mellan barrskog och kalfjäll, uppskattningsvis 1 160 000 hektar i landet. Det finns inget omedelbart hot idag. Den övervägande delen av fjällbjörkskogen utgörs av skogligt impediment, där skogsbruk i princip inte är tillåtet. Endast enstaka träd får fällas om naturmiljöns karaktär inte förändras därav. Det har heller inte varit någon betydande historisk förlust av naturtypen.

Trädklädda betesmarker (9070)

Skälen till att naturtypen inte bedöms ha gynnsam bevarandestatus är bristande hävd och igenväxning, för små och fragmenterade arealer, kvävenedfall, gödsling (ofta gamla synder), bristande trädförnygring, för få gamla träd, för lite död ved, bristande landskapsmosaik orsakat av rationellt jord- och skogsbruk och en negativ utveckling för många av arterna som är knutna till naturtypen. Dessutom finns utbredningsluckor i boreal region, vilket till stora delar handlar om minskat skogsbete. I många marker finns en brist på gamla träd eller generationsluckor vilket riskerar att slå hårt mot arter som är beroende av en kontinuitet av gamla träd och död ved. Problematiken förväntas bestå framöver.

Bevarandestatus nationellt för ingående arter**Lodjur (1361)**

Lo, som är ett skogsdjur, finns i Norrland och Svealand samt lokalt men under spridning i Götaland. Sverige och Norge delar samma population och därmed ökar livskraften för delpopulationerna i respektive land. Åren 2009/2010–2012/2013 konstaterades genom inventeringar i medeltal 302 familjegrupper i Skandinavien, varav 231 i Sverige. Detta motsvarar 1 800 (1 400–2 200) individer i Skandinavien, varav 1 400 (1 100–1 600) i Sverige. Antalet köns mogna uppgår till 70 till 75 procent av totala antalet individer, det vill säga cirka 1 250

i Skandinavien, varav knappt 1 000 i Sverige. Inventeringen som genomfördes 2013/2014 resulterade i 750–950 individer (525–712 reproduktiva). Även om denna inventering inte blev tillfredsställande genomförd i vissa delar av landet så tyder allt på att antalet reproduktiva individer understiger 1000. Antalet reproduktiva individer skattas till 900 (800–1000). Utbredningsområdets storlek (EOO) och förekomstarean (AOO) överskrider gränsvärdena för rödlistning.

Populationen minskar med mer än 10 procent inom 15 (= 3 generationer) år. Minskningen avser antalet reproduktiva individer (populationen var relativt stabil i början av seklet, men har minskat under senare tid - data från årliga lodjursinventeringar). De skattade värdena som bedömningen baserar sig på ligger alla inom intervallet för kategorin Sårbar (VU). Fortgående minskning förekommer i kombination med att antalet reproduktiva individer är lågt vilket gör att arten hamnar i kategorin Sårbar (VU).

Fjällräv (1911)

Fjällräv har en mycket liten och fragmenterad förekomst i det svenska kalfjällsområdet söderut till Dalafjällen. De svenska fjällrävarna har kontakt med den norska populationen som i genomsnitt de senaste tio åren har uppgått till knappt 50 vuxna individer. Då den norska populationen för sitt fortbestånd är beroende av kontinuerligt stöd bedöms den inte påverka rödlistebedömningen av den svenska stammen. Artens existens i Sverige hotas av rödrävens expansion i fjällvärlden och uteblivna smågnagartoppar. Fjällräv bedömdes som Akut hotad (CR) 2010 men en populationsökning de senaste tio åren medför nu kategori EN. Merparten av uppgången har skett i två områden med intensiva bevarandeåtgärder. I det ena av dessa områden har den reproducerande populationen dock minskat med 50 procent 2013–2014, som en följd av att rödrävs-kabb spridits bland fjällrävarna i området sedan vårvintern 2013. Det finns en risk att fjällräven försvinner från denna lokal vilket skulle öka isoleringen ytterligare mellan de livskraftiga lokalområdena. Antalet reproduktiva individer skattas till 80 (50–130). Antalet reproduktioner 2007–2014 var 25,35,2,30,65,0, 20 respektive 50. Den Fennoskandiska populationen uppgick i genomsnitt till cirka 120 vuxna individer under den senaste 10-årsperioden, varav cirka 80 i Sverige. Av dessa är flera individer så pass isolerade att de inte finner en partner. Antalet lokalområden i landet skattas till 3. Dessa är belägna i Jämtland och Västerbotten. Det är mycket liten kontakt mellan dessa. Det nordligaste lokalområdet ligger i norra Västerbotten och inkluderar några lyor i gränsfjällen mellan Västerbotten och Norrbotten. I resterande del av Norrbottens fjällvärld förekommer endast ett fåtal vandrande fjällrävar och det har bara skett en reproduktion de senaste tio åren (2014). Utbredningsområdets storlek (EOO) överskrider gränsvärdet för rödlistning. Förekomstarean (AOO) skattas till 650 km². I medeltal 25 reproduktionslokaler x 25 kvadratkilometer. Populationen är ökande. Den fluktuerande fjällrävstammen har uppvisat en positiv trend de senaste 10 åren tack vare intensiva skyddsåtgärder som till exempel utfodring av fjällräv och jakt på rödräv, men till stor del även på grund av återkommande lämmeltoppar sedan sekelskiftet. Extrema fluktuationer förekommer i förekomstarean och antalet fullvuxna individer. De skattade värdena som bedömningen baserar sig på ligger alla inom intervallet för kategorin Starkt hotad (EN). Antalet individer bedöms vara lägre än gränsvärdet för Starkt hotad (EN) enligt D-kriteriet. (D).

Järv (1912)

Järv förekommer i fjällen och fjällnära områden samt på flera platser i Norrlands inland. Sverige delar populationen med Norge och därmed ökar livskraften för delpopulationerna i respektive land. Dock är delpopulationerna i nordligaste Norge och i sydvästra Norge genetiskt väl differentierade, vilket visar på ett begränsat genutbyte mellan dessa och den gemensamma norsk-svenska populationen. Antalet reproduktiva individer skattas till 400 (325–490). I medeltal uppgick den totala skandinaviska populationen till 1060 individer 2010–2013, varav drygt 700 i Sverige. Andelen könsmogna av dessa är 50–60 procent, det vill säga cirka 580 i Skandinavien varav cirka 400 i Sverige. Utbredningsområdets storlek (EOO) och förekomstarean (AOO) överskrider gränsvärdena för rödlistning. AOO = 200 revir x 150 kvadratkilometer. Populationen är ökande. Även utbredningsområdet ökar. De skattade värdena som bedömningen baserar sig på ligger alla inom intervallet för kategorin Sårbar (VU). Antalet individer bedöms vara lägre än gränsvärdet för Sårbar (VU) enligt D-kriteriet. (D1).

Uppföljning

Området bör uppföljas kontinuerligt för att upprätthålla en långsiktigt gynnsam bevarandestatus för utpekade arter och naturtyper samt för att kunna utvärdera områdets bevarandeåtgärder och behov av ytterligare åtgärder. I de fall området inte har något formellt skydd är fortlöpande uppföljning av bevarandetillståndet prioriterat.

Om särskilda skötselåtgärder har specificerats för Natura 2000-området bör uppföljning ske med jämna intervall utgående från tidpunkten för senaste åtgärd. Även verksamheter eller åtgärder som sker i anslutning till Natura 2000-området kan ha en negativ inverkan på de ingående naturvärdena i området, och kan därmed vara skäl för ytterligare uppföljning

Litteratur

Eide, W. (red.). (2014). Arter och naturtyper i habitatdirektivet – bevarandestatus i Sverige 2013. Uppsala: Artdatabanken SLU.

Naturvårdsenheten. (2006). Bevarandeplan för Natura 2000-område Hamrafjället SE0720223. Östersund: Länsstyrelsen Jämtlands Län.

Naturvårdsverket. (2003). Natura 2000 i Sverige, Handbok med allmänna råd. Stockholm: Handbok 2003:9.

Länsstyrelsen Jämtlands län. Förordnande om naturreservat för område vid Hamrafjället i Härjedalens kommun, 1974-06-17, diarienummer 11.111-2095-71.

Länsstyrelsen Jämtlands län. Skötselplan samt komplettering av reservatsbeslut för Hamrafjällets naturreservat, Härjedalens kommun, 1988-05-06, diarienummer 11.1211-2768-85.

Länsstyrelsen Jämtlands län. Restaureringsplan – Hamrafjällets naturreservat, år 2004.

Naturvårdsverkets art- och naturtypsvisa vägledningar för Natura 2000. www.naturvardsverket.se

Läs mer om Natura 2000:

Naturvårdsverkets hemsida
<http://www.naturvardsverket.se>

Länsstyrelsen Jämtlands läns hemsida
<http://www.lansstyrelsen.se/Jamtland>

Länstyrelsen Jämtlands län

Postadress: 831 86 Östersund
Besöksadress: Residensgränd 7
Telefon: 010-225 30 00
jamtland@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/jamtland